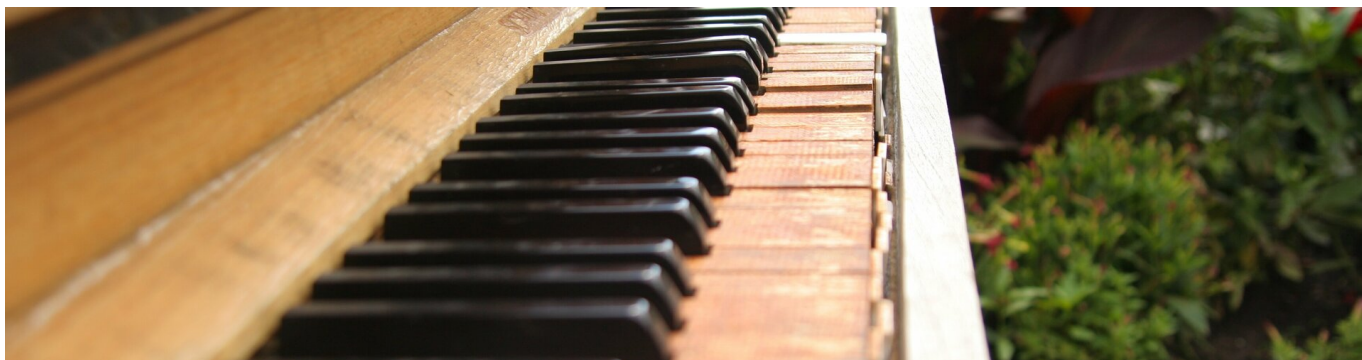

Przygoda z muzyką klasyczną

- [Przygoda z muzyką klasyczną](#)

Przygoda z muzyką klasyczną

Ważne daty

590-604 n.e. - pontyfikat papieża Grzegorza Wielkiego. Z jego polecenia dokonano wyboru melodii kościelnych. Od tego czasu tradycyjny, jednogłosowy śpiew liturgiczny przyjął nazwę chorału gregoriańskiego.

1965 - od tego roku odbywa się Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej *Warszawska Jesień*.

Orientacyjny czas trwania epok w muzyce:

do 500 r., - starożytność,

500 r. - 1450 r. - średniowiecze,

1450 r. - 1600 r. - renesans,

1600 r. - 1750 r. - barok,

1750 r. - 1820 r. - klasycyzm,

1820 r. - 1900 r. - romantyzm,

1900 r. – obecnie, muzyka XX wieku i muzyka współczesna.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela:

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału:

2) głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas) oraz technik wokalnych (np. śpiew estradowy, śpiew biały, jodłowanie i inne);

3) aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór, orkiestra, big-band, zespół folkowy).

4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki:

1) muzyki ze względu na jej rodzaj (wokalna, instrumentalna, wokalno-instrumentalna, artystyczna, rozrywkowa, ludowa oraz do wyboru: sakralna, filmowa, teatralna i inne);

2) stylów muzycznych (do wyboru: pop, rock, jazz, folk, rap, techno, disco, reggae i inne).

6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów, reprezentatywnych dla nich.

7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Mikołaj Gomółka, Jan Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeusz Mozart, Ludwig van Beethoven, Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko, Karol Szymanowski, Witold Lutosławski, Wojciech Kilar, Henryk Mikołaj Górecki, Krzysztof Penderecki i inni).

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń:

1) zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.

Nauczysz się

przyporządkowywać słuchaną muzykę do epoki, w której powstała;

porządkować chronologicznie postacie kompozytorów;

porządkować chronologicznie nazwy epok;

rozpoznawać elementy muzyki klasycznej w muzyce rozrywkowej, inspirowanej muzyką poważną.

Klasyczny problem z definicją

Termin „muzyka klasyczna” jest używany – w odniesieniu do dwóch obszarów – w historii muzyki. W ścisłym znaczeniu, mówimy o muzyce klasycyzmu i najczęściej o twórczości najwybitniejszych przedstawicieli tej epoki, czyli klasyków wiedeńskich: Haydna, Mozarta i Beethovena. Druga definicja odnosi się do szeroko pojętej muzyki poważnej, tworzonej na przestrzeni wszystkich epok. W tym znaczeniu terminem muzyka klasyczna określamy całą twórczość muzyczną, tzw. kultury wysokiej.

Czy wobec tego można przeżyć przygodę z muzyką, która w nazwie ma określenie „poważna”, bo o takim znaczeniu tej muzyki będzie ta lekcja? Poważnie mówiąc – tak. Jestem przekonany, że po tej lekcji Twoje nastawienie do muzyki klasycznej będzie w tonacji majorowej. Zapraszam do przygody z muzyką klasyczną od średniowiecza po współczesność.

Ćwiczenie 1

Zaznacz wszystkie prawidłowe odpowiedzi.

☐

Terminem muzyka klasyczna określamy wyłącznie twórczość tzw. klasyków wiedeńskich: Haydna, Mozarta i Beethovena.

☐

Terminem muzyka klasyczna w ścisłym znaczeniu określamy muzykę epoki klasycyzmu.

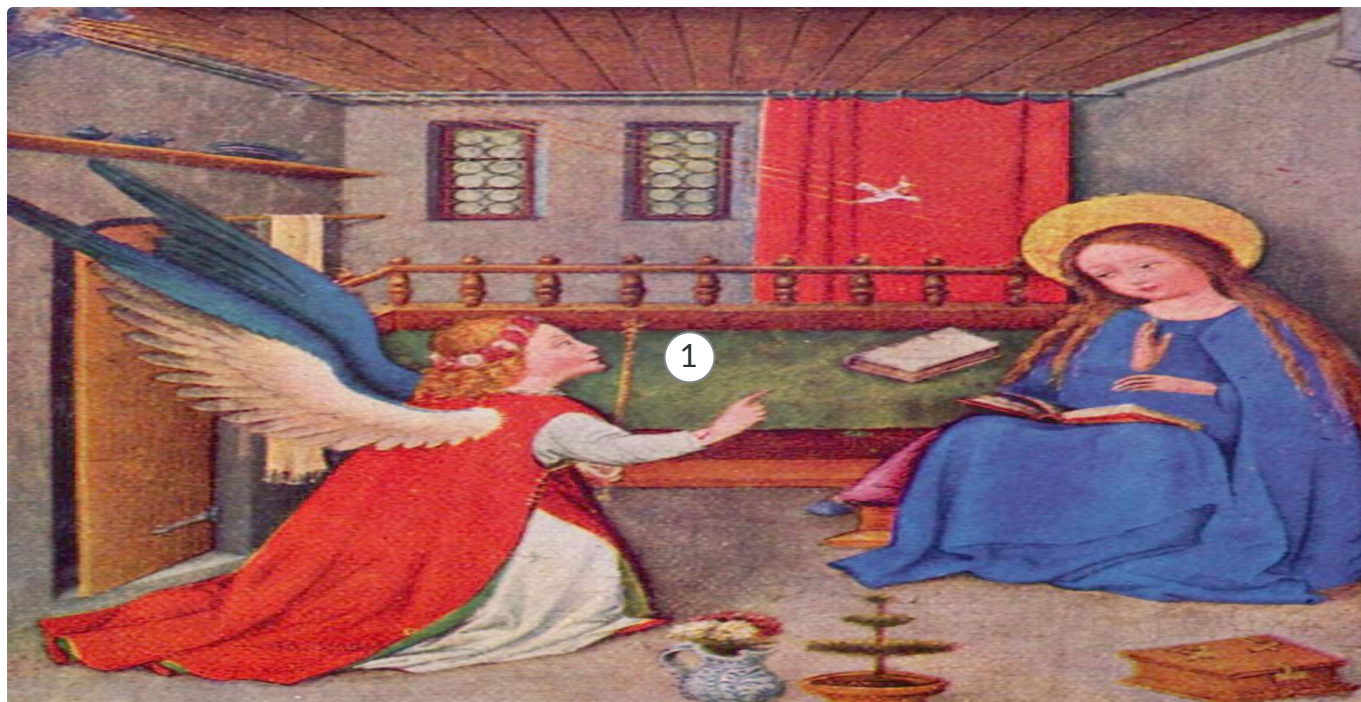
☐

Terminem muzyka klasyczna w szerokim znaczeniu określamy muzykę poważną wszystkich epok.

Rozpoczynamy przygodę

Średniowiecze

Naszą przygodę z muzyką klasyczną rozpoczniemy w średniowieczu i to z muzyką kościelną. Właśnie tak. Posłuchasz [chorału gregoriańskiego](#), który również może się stać źródłem inspiracji i pozytywnie zaskoczyć, ale po kolei. Zaczynamy od oryginału.

1

Hubert Dopf S.J., Vienna, Schola of the Hofburgkapelle

Źródło: Gregorian Chant for the Church Year

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PI6e53vXt>

Chorał gregoriański i muzyka średniowiecza stała się inspiracją dla wielu artystów. Bez wątplenia tworząc i wykonując tą muzykę przeżyli wielką przygodę.

Przed Tobą utwór. *Ameno* projektu Era. Jest to adaptacja średniowiecznej pieśni religijnej. Na potrzeby tego projektu, artyści stworzyli sztuczny język fonetycznie zbliżony do łaciny, czyli języka chorału gregoriańskiego.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DBgg5Ox>

Na nagraniu utwór „Ameno” zespołu ERA. Utwór wokalny-instrumentalny, rozpoczyna się instrumentalnym wstępem, wykonanym na instrumentach elektronicznych. Chór mieszany śpiewa w sztucznym języku, zbliżonym do łaciny lub włoskiego. Pojawiają się brzmienia podobne do smyczków i perkusji. Dzięki instrumentacji utwór staje się bardzo rytmiczny.

Renesans

Muzyka polskiego renesansu określana jest jako złoty wiek muzyki polskiej. Do najważniejszych kompozytorów tej epoki zaliczany jest Mikołaj Gomółka, twórca *Melodii na psalterz polski* do psalmów w tłumaczeniu Jana Kochanowskiego. Jest to pierwsze znane opracowanie muzyczne wszystkich 150 psalmów.

Czy muzyka renesansowa może brzmieć rockowo? Przekonasz się o tym, słuchając jednego z psalmów w wykonaniu zespołu Pospolite Ruszenie. Zespół ten wykonuje nie tylko utwory z epoki, ale również używa instrumentów muzyki dawnej, m.in. [liry korbowej](#). Zaczniemy jednak od oryginalnej wersji renesansowej.

1

Melodiae na Psalterz Polski

Wykonawca: Ars Nova & Subtilior Ensemble

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

1

Pospolite Ruszenie

Źródło: Melodie na Psalterz polski, przez Mikołaja Gomółkę uczynione

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

Pospolite Ruszenie, Nieście chwałę mocarze, Źródło: zpe.gov.pl

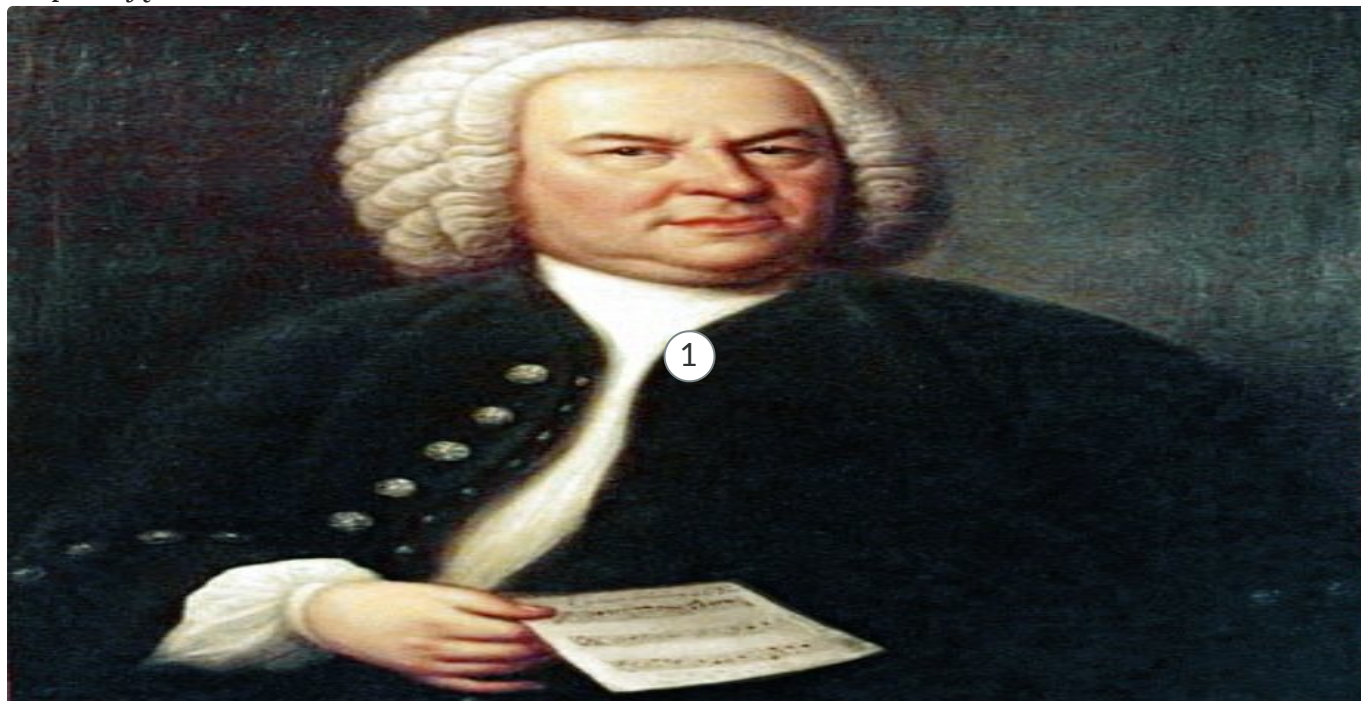
Ćwiczenie 2

Uzupełnij w tekście luki.

Złotym wiekiem muzyki polskiej określa się muzykę polską w epoce . Jednym z najbardziej znanych polskich kompozytorów tej epoki jest , twórca Melodii na psalterz polski do psalmów w tłumaczeniu .

Barok

Do popularnych dzieł Jana Sebastiana Bacha należy, m.in. Aria na strunie G z [suity](#) orkiestrowej D-dur. Aria ta wielokrotnie była wykorzystywana we współczesnej kulturze popularnej, począwszy od filmu po reklamę i gry komputerowe. Była też inspiracją dla wielu współczesnych muzyków, na przykład została wykorzystana w piosence *A Whiter Shade of Pale* brytyjskiego zespołu [rockowego](#) Procol Harum. Wysłuchaj utworu najpierw w wersji na [orkiestrę](#), a następnie w wykonaniu [popowej](#) grupy Sweetbox, dla której Aria Bacha była inspiracją.

1

Aria na strunie G, autorstwa Jana Sebastiana Bacha

Wykonawca: Jean-Francois Paillard

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

1

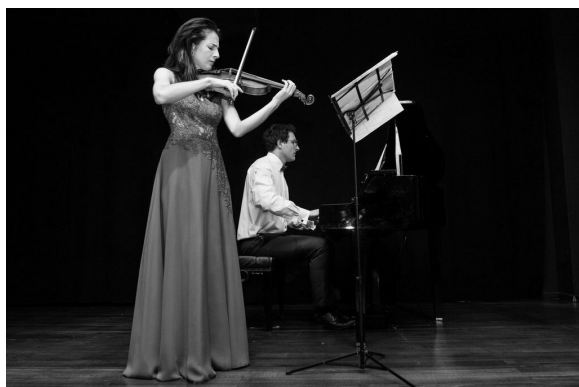
Sweetbox

Źródło: Classified

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

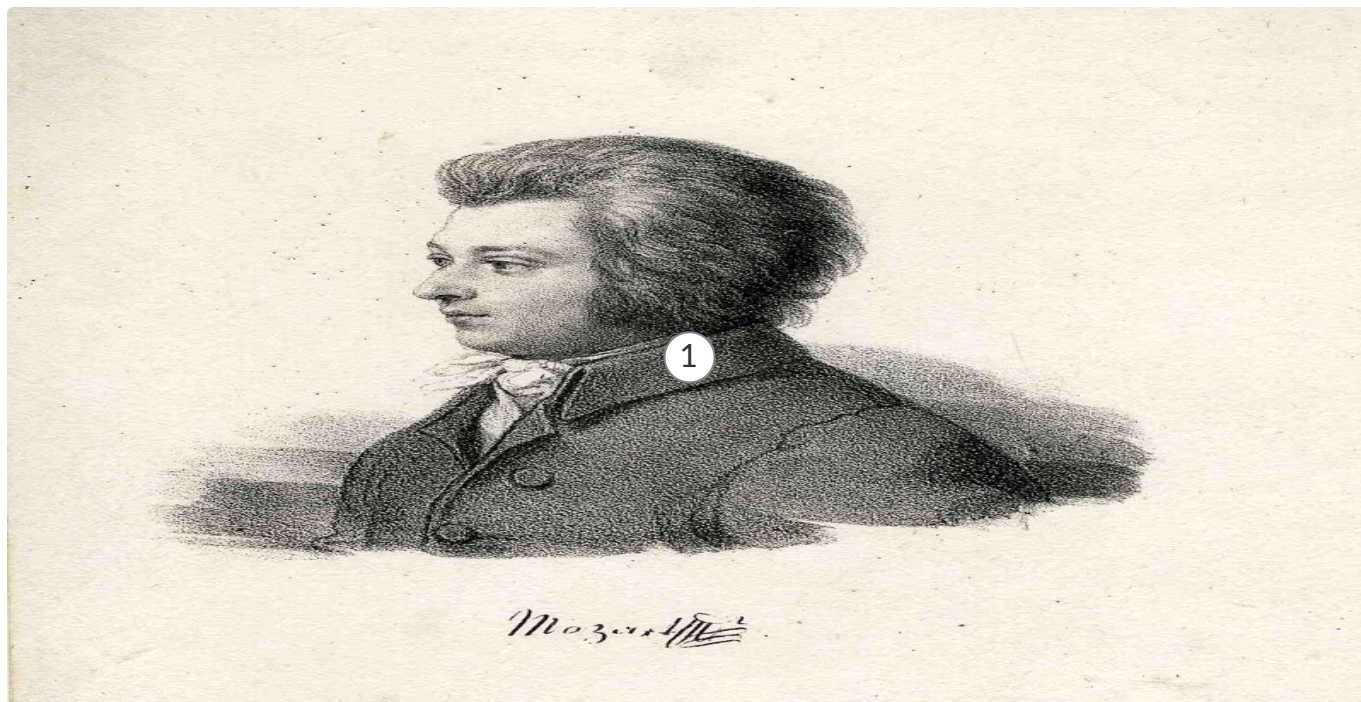
Ćwiczenie 3

Wskaż aparat wykonawczy, na który Jan Sebastian Bach napisał *Arię na strunie G*.

Klasycyzm

Wolfgang Amadeusz Mozart to największy geniusz klasycyzmu. Jego dorobek obejmuje ponad 600 kompozycji! Wysłuchasz utwór, który w oryginale napisany jest na kwartet smyczkowy, ale najczęściej wykonywany przez orkiestrę smyczkową.

1

Eine kleine Nachtmusik, Wolfganga Amadeusza Mozarta

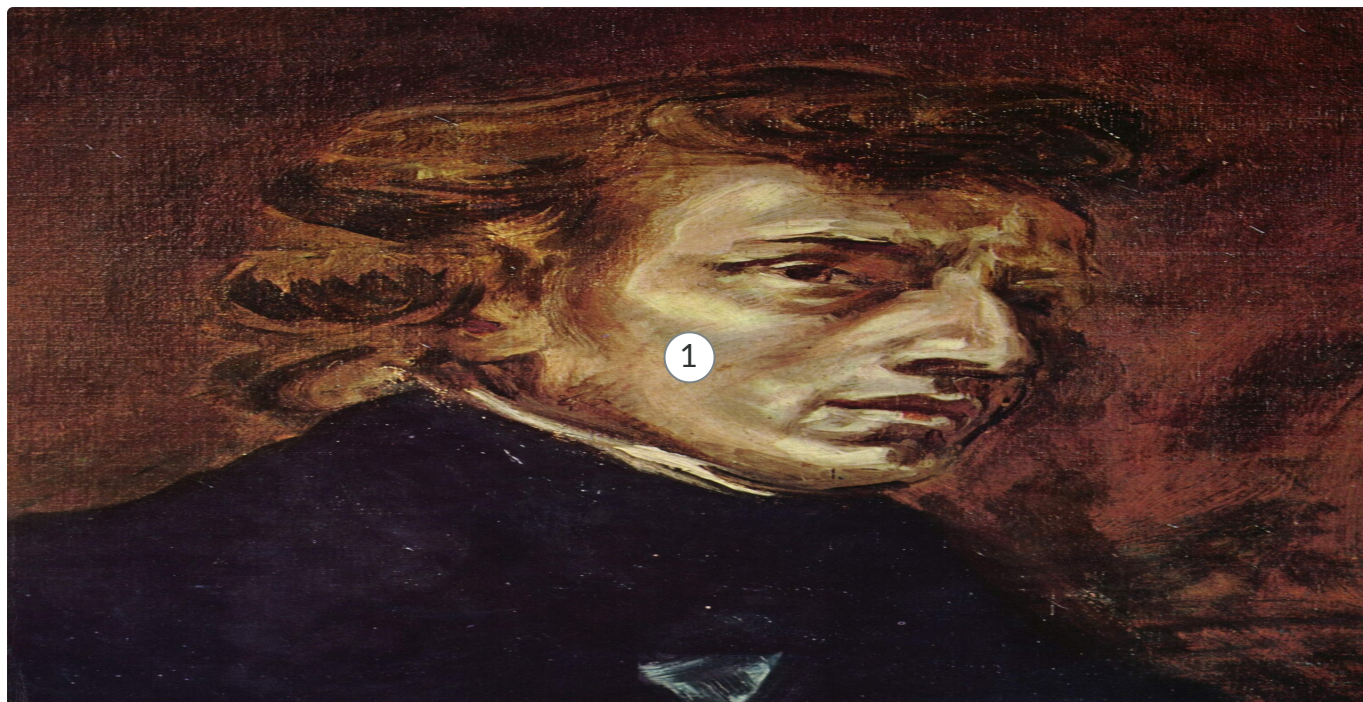
Wykonawca: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy (AMFN)

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PI6e53vXt>

Joseph Lange, Portret Wolfganga Amadeusza Mozarta, ok. 1840, Biblioteka Uniwersytecka w Salzburgu, Austria, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wolfgang_Amadeus_Mozart.jpg), domena publiczna (ilustracja); Wolfgang Amadeusz Mozart, „Wolfgang Amadeusz Mozart, Eine kleine Nachtmusik”, AMFN, CC BY 3.0

Romantyzm

Największym polskim kompozytorem był Fryderyk Chopin. Jego twórczość przypada na okres zwany w sztuce romantyzmem. Przygodę z Chopinem przeżywa wielu artystów – od tych, którzy rywalizują o najwyższe lokaty w najbardziej prestiżowym konkursie, jakim jest Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina, po szeroką gamę innych artystów, po jazzmanów włącznie. Przed Tobą jeden z nokturnów Chopina, najpierw w wersji oryginalnej, a następnie w wykonaniu jazzowym. O Fryderyku Chopinie wypowiedział się Cyprian Kamil Norwid, który stwierdził, że: *Rodem Warszawianin, sercem Polak a talentem świata obywatel.*

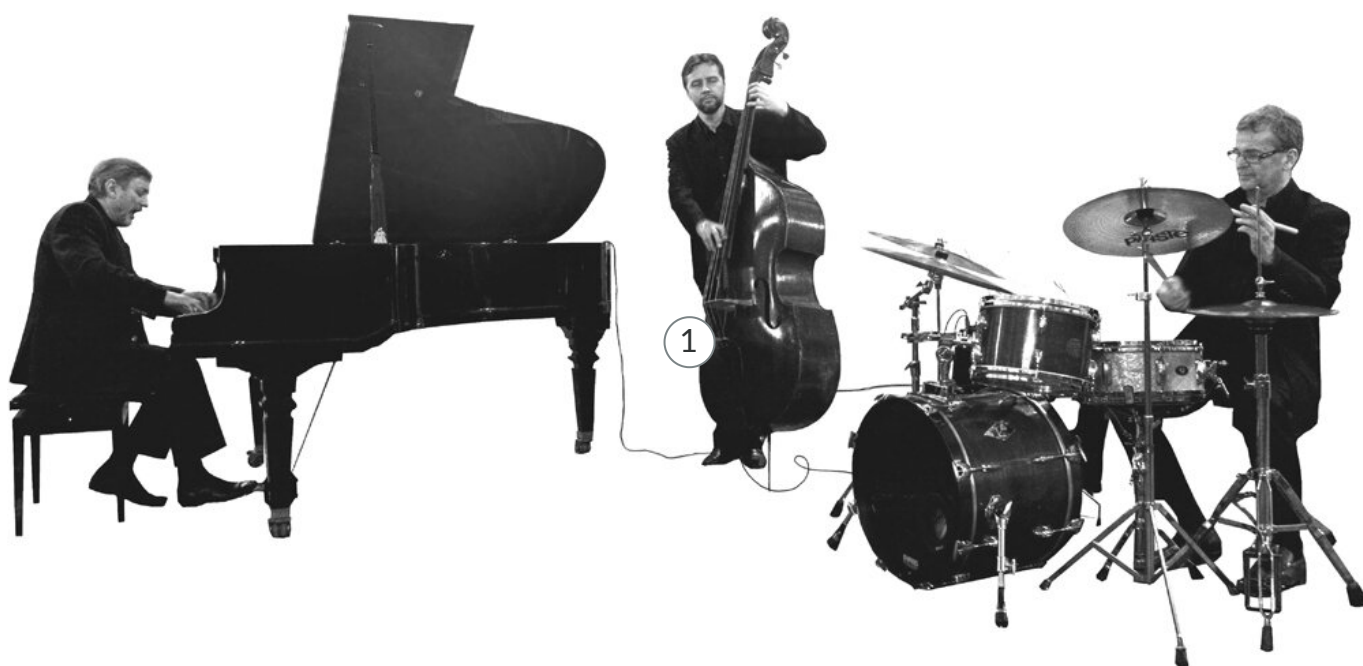

1

Fryderyk Chopin *Nokturn Es-dur opus dziewiąte numer 2*

wykonawca Vadim Chaimovich

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PI6e53vXt>

1

Andrzej Jagodziński

Nokturn Es-dur

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PI6e53vXt>

Ćwiczenie 4

Wpisz imię i nazwisko autora sentencji o Fryderyku Chopinie *Rodem Warszawianin, sercem Polak a talentem świata obywatel.*

Odpowiedź:

Muzyka współczesna

W ostatnich latach coraz częściej podejmowane są próby współpracy między kompozytorami muzyki poważnej a innymi artystami. Polski kompozytor muzyki współczesnej Paweł Hendrich stworzył projekt w ramach 51. *Warszawskiej Jesieni*, w którym znalazł miejsce dla *beatbokserów*. W projekcie udział wzięli Kwartludium, Tik Tak i Zgas. *Warszawska Jesień* to festiwal o randze międzynarodowej, poświęcony muzyce współczesnej.

1

Kwartludium Beatbox

Wykonawca: Paweł Hendrich

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

Ćwiczenie 5

Wskaż festiwal poświęcony muzyce współczesnej.

☐

Nostalgia

☐

Warszawska Jesień

☐

Dramma per musica

☐

Chopin w barwach jesieni

Podsumowanie

Przygoda z muzyką klasyczną dobiega końca. Jak widzisz, muzyka klasyczna może być inspiracją dla wielu artystów i nie zawsze musi brzmieć klasycznie. Jednak zawsze warto znać pierwowzory po to, by rozumieć szeroki kontekst nie tylko samej muzyki, ale wszelkich innych powiązań z szeroko pojętą sztuką, historią, filozofią i innymi dziedzinami wiedzy.

Na zakończenie dwa zadania, w których sprawdzisz swoją wiedzę z dzisiejszej lekcji.

Ćwiczenie 6

Do słuchanych fragmentów utworów przyporządkuj epokę, z której pochodzą.

Materiały audio dostępne pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

1	klasycyzm	◄
3	barok	◄
0	romantyzm	◄
4	średniowiecze	◄
5	renesans	◄
2	muzyka współczesna	◄

Ćwiczenie 7

Uporządkuj chronologicznie nazwy epok muzycznych.

romantyzm	◄
klasycyzm	◄
średniowiecze	◄
barok	◄
starożytność	◄
muzyka XX w. i muzyka współczesna	◄
renesans	◄

Ćwiczenie 8

Uporządkuj chronologicznie postacie kompozytorów.

Jan Sebastian Bach

Paweł Hendrich

Fryderyk Chopin

Mikołaj Gomółka

Wolfgang Amadeusz Mozart

Słownik pojęć

Beatbox

technika wykonawcza stosowana przez raperów, polegająca na imitowaniu narządami mowy linii rytmicznej.

Chorał gregoriański, chorał rzymski

jednogłosowe śpiewy liturgiczne Kościoła rzymskokatolickiego, ukształtowane na początku VIII w., a przekazane w rękopisach z IX w. Skodyfikowanie i uporządkowanie śpiewów przypisuje się papieżowi Grzegorzowi I (stąd jego nazwa). Chorał gregoriański może być wykonywany solo lub chóralnie

Heavy metal

[ang.], styl muzyki rockowej, powstały z hard rocka.

Lira korbowa

instrument muzyczny, chordofon smyczkowy z klawiszami.

Orkiestra

[gr.] typ muzycznego zespołu instrumentalnego; w tym znaczeniu termin orkiestra pojawił się w II połowie XVII w.; rodzaje orkiestr: symfoniczna (...), operowa, kameralna, smyczkowa, dęta a, także wojskowa, rozrywkowa, taneczna, jazzowa (band) i inne. W historii muzyki największą rolę odegrała orkiestra symfoniczna, w której skład wchodzi współcześnie 50–120 instrumentalistów; obejmuje: kwintet smyczkowy, instrumenty dęte drewniane, dęte blaszane, perkusyjne, harfy, fortepian i inne; kierowana jest przez dyrygenta.

Rock

nurt w muzyce rozrywkowej powstały w połowie XX w., charakteryzujący się mocno zaznaczonym rytmem.

Serenada

krótki utwór instrumentalny, o charakterze lirycznym.

Pop music

[ang.], popular music, muzyka popularna, utożsamiana z rozrywkową.

Suita

[fr. < łac.], muzyczna cykliczna forma instrumentalna, tzn. zbudowana z kilku lub kilkunastu części, gł. o charakterze tanecznym, utrzymanych na ogół w tej samej lub pokrewnej tonacji.

Warszawska Jesień

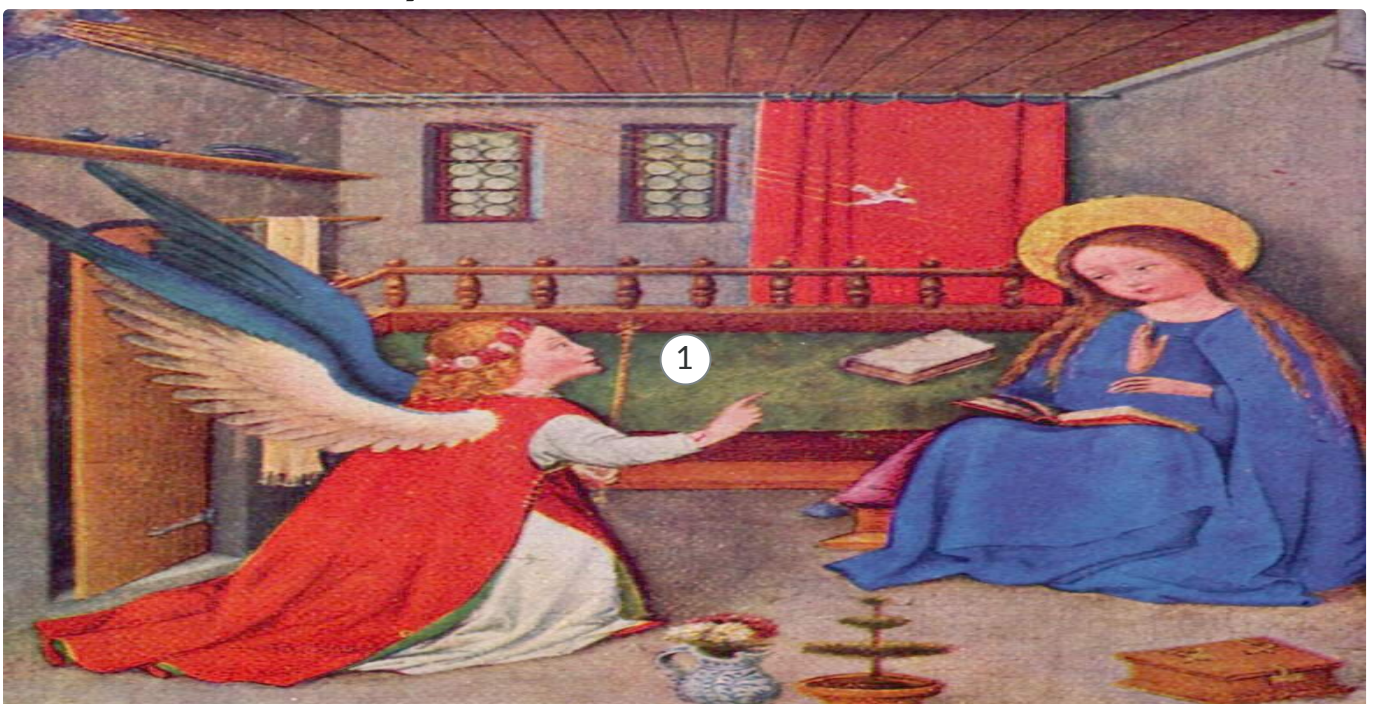
Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”, festiwal odbywający się corocznie w Warszawie od 1956.

Słownik pojęć opracowano na podstawie

<https://encyklopedia.pwn.pl/>

red. Alina Gałązka i Tomasz Karpowicz, *Słownik terminów muzyki rozrywkowej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000

Biblioteka muzyczna

Hubert Dopf S.J., Vienna, Schola of the Hofburgkapelle

Źródło: Gregorian Chant for the Church Year

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DBgg5Ox>

Na nagraniu utwór „Ameno” zespołu ERA. Utwór wokalny-instrumentalny, rozpoczyna się instrumentalnym wstępem, wykonanym na instrumentach elektronicznych. Chór mieszany śpiewa w sztucznym języku, zbliżonym do łaciny lub włoskiego. Pojawiają się brzmienia podobne do smyczków i perkusji. Dzięki instrumentacji utwór staje się bardzo rytmiczny.

Melodiae na Psalterz Polski

Wykonawca: Ars Nova & Subtilior Ensemble

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

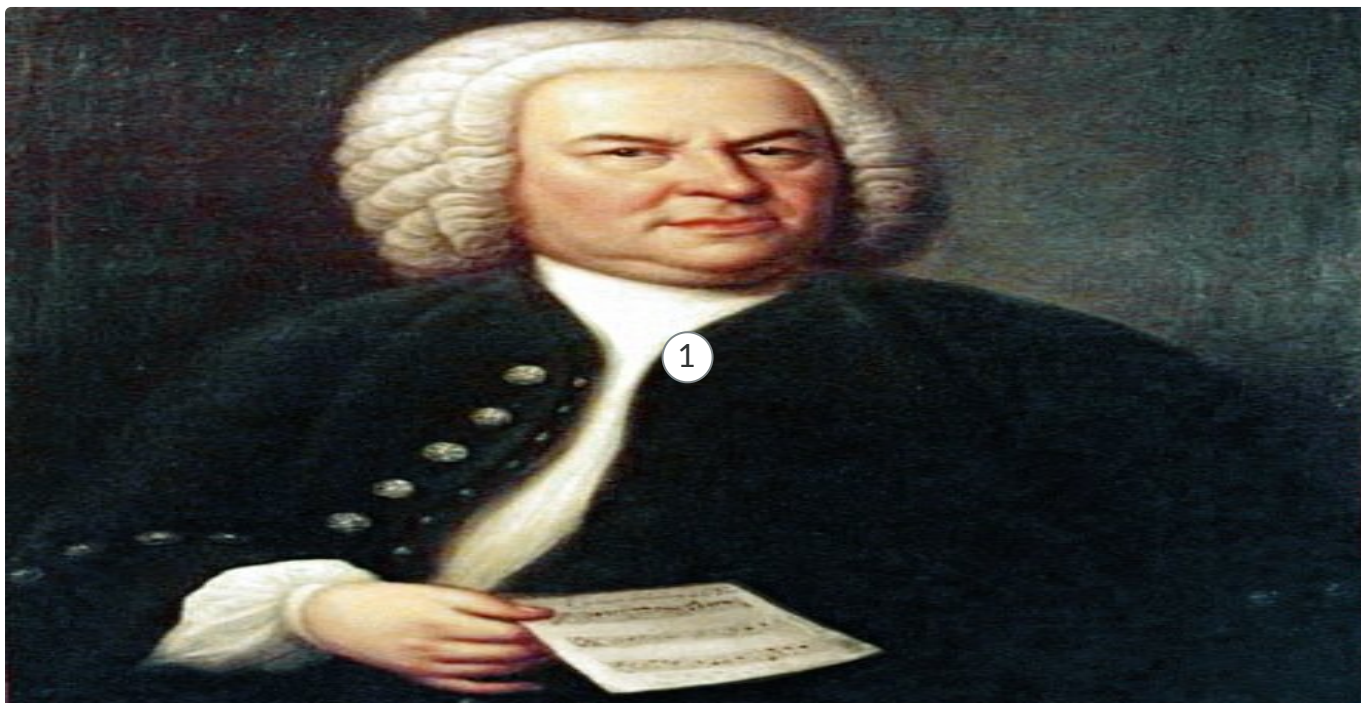
1

Pospolite Ruszenie

Źródło: Melodie na Psalterz polski, przez Mikołaja Gomółkę uczynione

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

Pospolite Ruszenie, Nieście chwałę mocarze, Źródło: zpe.gov.pl

1

Aria na strunie G, autorstwa Jana Sebastiana Bacha

Wykonawca: Jean-Francois Paillard

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

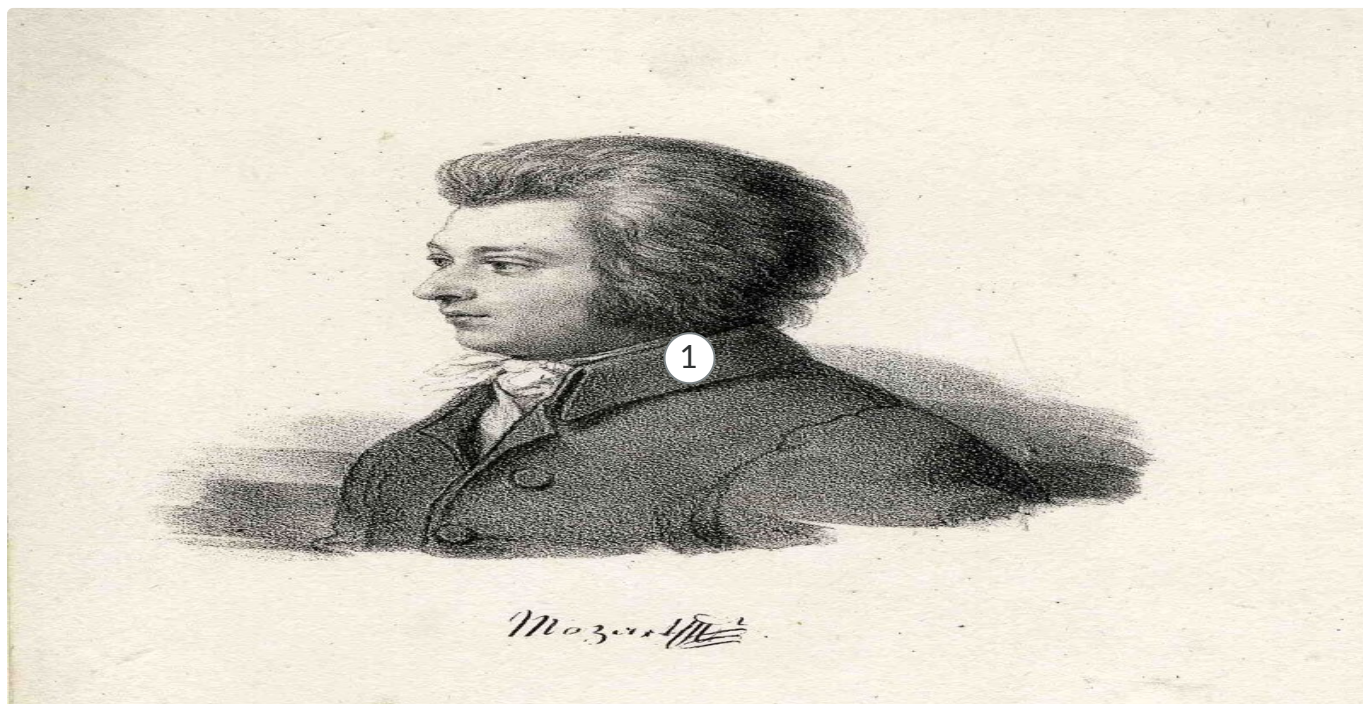

1

Sweetbox

Źródło: Classified

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

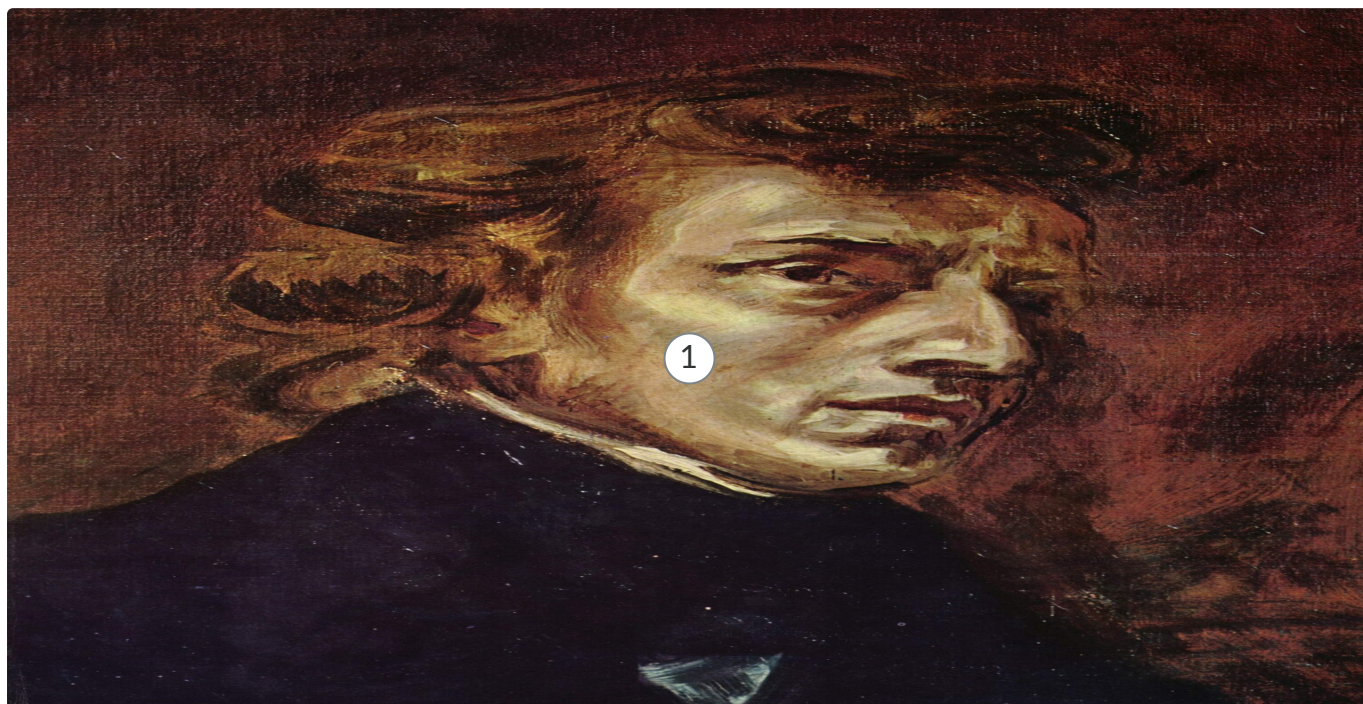
1

Eine kleine Nachtmusik, Wolfganga Amadeusza Mozarta

Wykonawca: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy (AMFN)

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

Joseph Lange, Portret Wolfganga Amadeusza Mozarta, ok. 1840, Biblioteka Uniwersytecka w Salzburgu, Austria, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Wolfgang Amadeusz Mozart, „Wolfgang Amadeusz Mozart, Eine kleine Nachtmusik”, AMFN, CC BY 3.0

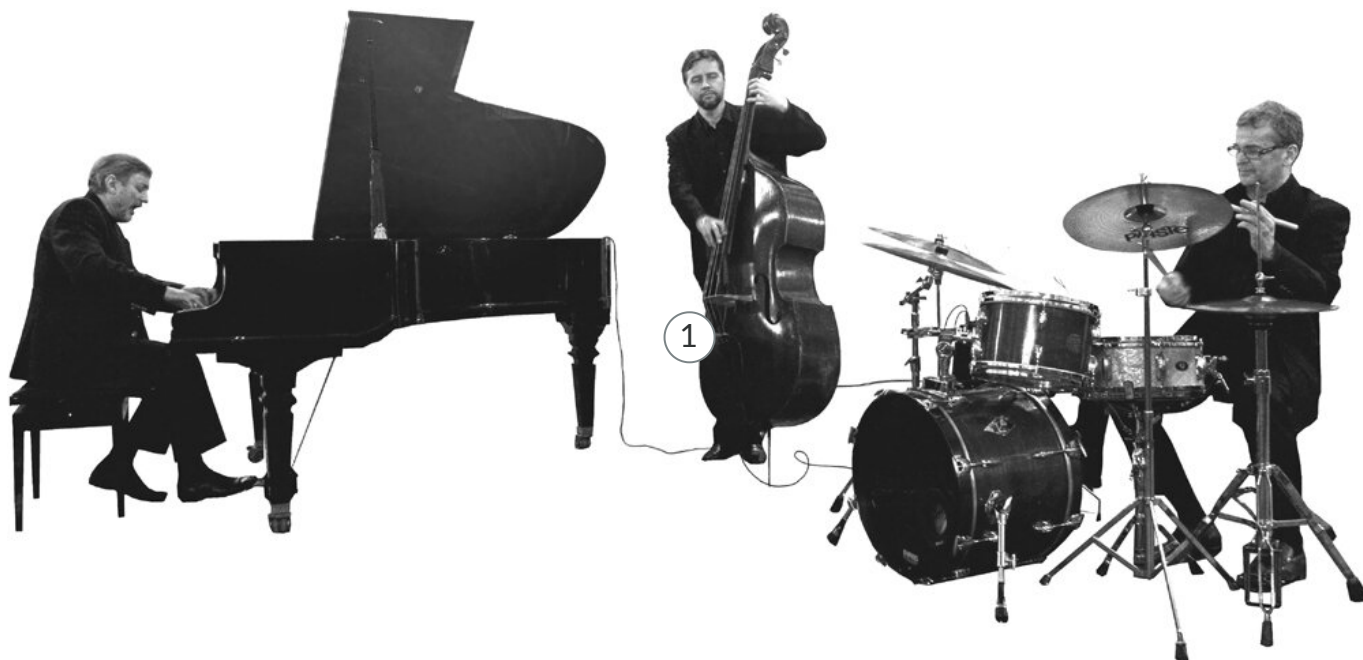

1

Fryderyk Chopin *Nokturn Es-dur opus dziewiąte numer 2*

wykonawca Vadim Chaimovich

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

1

Andrzej Jagodziński

Nokturn Es-dur

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

1

Kwartludium Beatbox

Wykonawca: Paweł Hendrich

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/Pl6e53vXt>

Bibliografia

red. Andrzej Chodkowski, *Encyklopedia muzyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995

Bogusław Schaeffer, *Dzieje muzyki*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1983

red. Alina Gałązka i Tomasz Karpowicz, *Słownik terminów muzyki rozrywkowej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000